

SANTRUMPŲ VERTIMAS EUROPOS SĄJUNGOS TEISĖS AKTUOSE: KRITERIJ AUS KLAUSIMAS

Santrauka

Norminamojo pobūdžio kalbos darbuose santrumpos laikomos rašybos lygmens objektu – jos aptariamos rašybos skyriuose. Vis dėlto jau vien iš to aptarimo aiškėja, kad tik rašybos lygmeniu apsiriboti sunku – užkliudomi ir santrumpų sandaros, kilmės, santykio su pavadinimais ir kiti klausimai. Tačiau rašybos skyrių paskirtis – pateikti rašymo taisykles, todėl tie klausimai tik užkliudomi, o plačiau nenagrinėjami. Juolab jie nenagrinėjami darbuose, orientuotuose į kitus kalbos lygmenis. Santrumpų pastaruoju metu vartojant ypač gausiai, įskaitant ir nelietuviškas santrumpas, kurių sudarymo, linksniavimo, rašymo ypatumai su minimais lietuvių kalbos rašybos skyriuose sutampa tik iš dalies, vartosenoje kyla daug neaiškumų.

Straipsnyje nagrinėjamas vienas iš jų – santrumpų vertimo klausimas. Analizei pasirinkus administracinio stiliaus tekstus, būtent ES teisės aktų (direktyvų ir reglamentų) vertimus, dėmesys sutelkiamas į vertimo kriterijų, t. y. siekiama išsiaiškinti, kas lemia, kad verčiant pasirenkama lietuviška ar nelietuviška santrumpa. Šiuo požiūriu nagrinėjamos dvi lietuvių kalbos rašybos darbuose skiriamos santrumpų rūšys: iš pavadinimo žodžių pirmųjų raidžių sudarytos santrumpos (*ES, ECB, EBPO*) ir santrumpos, kurias sudaryto pavadinimo žodžių kelios pirmosios raidės ar skiemenys (*Eurostat, Eurodac, Interpol*). Aiškėja, kad sprendimui, ar santrumpas versti, įtakos gali turėti įvairūs veiksniai, tačiau kaip itin ryškus iškyla santrumpos panašumo į žodį ar pavadinimą kriterijus. Tokiu panašumu

pasižyminčias santrumpas, net jei jos sudarytos vien tik iš raidžių, linkstama palikti tokias, kokios jos pavartotos originalo kalboje. Taigi, vertimo požiūriu tarp santrumpų brėžiama riba nesutampa su riba, kuri lietuvių kalbos rašybos darbuose tarp jų brėžiama pagal sandarą.

Esama neatitikties ir su kitomis rašybos darbuose brėžiamomis ribomis, pavyzdžiui, pagal rašybą, kaitymą, santykį su simboliniais pavadinimais. Straipsnyje susitelkiant į vertimo kriterijų, tokiems aspektams skiriama mažiau dėmesio, tačiau kaip problemiški ir norminamuoju požiūriu neišspręsti klausimai iškyla ir jie.

ESMINIAI ŽODŽIAI: raidinė santrumpa, skiemeninė santrumpa, tikriniai pavadinimai, bendriniai pavadinimai, simboliniai pavadinimai.

RAMUNĖ VASKELAITĖ

Lietuvių kalbos institutas

Petro Vileišio g. 5, LT-10308 Vilnius

ramune.vaskelaite@lki.lt